

Lietuviškos kalvystės tradicijų tąsa Dieveniškėse

Prieš trejetą metų Lietuvos tautodailininkų sąjunga Lukšiuose, Zyplių dvare vykusiame respublikiniame tautodailininkų kūrybiniame seminare išgirdo apie rimtai planuojamus ir vykdomus projektus Dieveniškėse. Veiklos įvairovė plati, tai projektai: „Mokymasis visą gyvenimą“, „Leader-10 - Gyvenk aktyviai bet kuriuo metų laiku“, „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas bendrajame ugdyme“, „Technikos priežiūros verslo darbuotojų mokymo bazės sukūrimas ir plėtra“, „Tarp Dieveniškių ir Vidžių“, „Play. Learn. Link. Teach“ - Lenkijos ir Lietuvos jaunimo mainų fondo projektas, „6-pavara - Leonardo da Vinci tinklo mobilumo projektas su Malta“, kultūrinis bendradarbiavimas su Varėnos kultūros centru, „Dieveniškės kalvių vijose“. Visos temos yra aktualios ir tautodailininkams. Sumanymas kibti kalvystės amato tradicijų puoselėjimo kėlė abejonių. Kalvių praktiniai darbai susiję su ypatingomis techninėmis sąlygomis, būtina saugia aplinka, nes naudojami galingi įrankiai. Sutarėme atvažiuvus susipažinti su turima baze ir tada vertinti realias galimybes. Jau tapusiuose tradiciniais kalvių renginiuose Zypliuose galėjome stebėti vieną iš svarbiausių tokius projektus skatinančių reiškinį - tautodailininkų tikėjimą veiklos prasmingumu. Reikšmingas tampa ne tik kūrybinis darbas, bet ir bendro visų veiklos rezultato suvokimas, noras savo jėgomis prisidėti prie sąlygų tobulinimo. Šiais pragmatiškais laikais tai svarbi aplinkybė skatinanti kūrybiškumą, išradingumą, priverčianti mąstyti apie meninės veiklos kokybinius rodiklius.

Aukštai pakeltą projektų vykdymo kartelę sąlygoja Dieveniškių technologijų ir verslo mokyklos veiklos kodeksas, pagrindinės nuostatos: ugdyti savarankišką, veiklią, subrendusią asmenybę, turinčią profesinę kvalifikaciją; mokyklą formuoti kūrybiškai ir savarankiškai atsinaujinančią, tobulėjančią ant etninės kultūros, demokratijos ir gyvo pilietiškumo pamatų. Siekiamybės būtų idealistiškos, nerealioms jei ne ypatingas Dieveniškių regiono statusas. Apylinkės kaip gamtinis draustinis. Natūralus gamtos grožis tampa kūrybiškumo pagrindu, įkvėpimo šaltiniu. Daug etnokultūrinę vertę turinčių objektų, kurie skatina domėtis praeitimi, žadina savigarbą. Sąlygų kompleksas palankus ugdyti intelektą, pilnavertę asmenybę. Didžiausia staigmena kiekvienam naujokui, svečiui - tai mokyklos komplekso galybė kontrastuojanti subtilios aplinkos fone. Mūsų karta turi būti dėkinga tiems, kurie sumanė, įžvelgė perspektyvą, pastatė ir išsaugojo mūrus, pagalbines patalpas, dirbtuves, žaizdrus, medžiagų darbui sandėlius ir net kalvystės įrankių komplektus. Žinant kokia niokojanti „audra“ persirito per atgimstančią Lietuvą, mokyklos gamybinės bazės išsaugojimas lyg likimo malonės dovana.

Amatai ir jų edukacija atgyja sumanaus dirbančio kolektyvo dėka. Kad renginiai taptų prestižiniais ir gerbiami dalyvių bei visuomenės, būtinos finansinės ir vadybinės investicijos. Tai susiję su žmonių kvalifikacija, noru, darbingumu, motyvacija. Tuos paprastai akiai nematomus dalykus aiškiai supranta direktorė Ilona Šedienė ir projektų vadovė Jolanta Glaudelytė. Iki šiol įvykdyti projektai vertinami puikiai, dalyvauti juose malonu ir garbinga. Plenere drauge pirmą kartą dalyvavo penkių florisčių-aplinkos dizainerių grupė. Tautodailininkų sąjungai tai reiškia, kad Lietuvoje atsiranda dar vienas kultūrinių tradicijų puoselėjimo židinys. Ankstesniuose kalvystės pleneruose sukurti originalūs mokyklos teritorijos vartai, 2013 m. dalyvių nukaltas kolektyvinis darbas „Gyvybės ir pažinimo medis“, eksterjerinės, tradicinės saulutės, kurių pagrinduose panaudoti natūralūs, dideli akmenys. Juos padėjo rasti Šalčininkų kelių tarnyba.

Dalyviai ir visuomenė vertindami turi neužmiršti, kad kalvystės plenerai vyksta ekonomikai esant sąstingyje, valstybės parama ribota, norintys prisidėti taip pat kuklaus dosnumo. Todėl siauriamos užduočių apimtys, trumpinamas vyksmo laikas. Tokie požymiai šiame etape kausto kultūrinius renginius visoje šalyje. Lietuvoje dar tik besiformuojant pilnavertei rinkai visi esame tame pačiame sraute. Juk švietimo sistema yra rinkos dalyvių atsiradimo šaltinis. Kalvystės plenerai yra puiki laiko patikrinta amato tradicijų, meistrų ugdymo forma. Tai galimybė jaunam meistriui dalyvauti kūrybiniame procese kartu su pačiais geriausiais. Plenere yra dalyvavęs kalvių-kalvis Vytautas Kryževičius, 2013 m. jaunesni studentai-mokiniai: Liudas Šliažas, Gintautas Jonas Šedys,

Artur Staniul, Denis Utyro, Darius Vasiliauskas, Miroslavas Junevičius, Valerij Kartanovič, Tomas Junevičius dirbo kartu su Lietuvos kalvių-kalviu Vladu Kuzinu, žinomais meistras Valdu Paukščiu, Edvardu Mačaičiu, Rašitu Sadrejevu, Zbignevu Krepštol, Miroslavu Veisiat, Edvardu Krepštol. Tokia pasaulyje paplitusi metodika seniai naudojama profesiniam lygiui kelti. Prisiminkime žymiausių muzikų koncertinių gastrolių metu vykdomas „master klass“ akcijas. Jų efektyvumas matuojamas ne tik rūpinimusi amato lygiu, bet ir žanro populiarinimu, aktualizavimu, idėjų sklaida. Gyvas bendravimas leidžia pajauti, įvertinti save šalies ar tarptautiniame kontekste. Šių metų renginyje dalyvavo svečiai iš Baltarusijos Vidžių Valstybinio profesinio technikos koledžo Anton Želubovskij ir Edvard Stacevič. Ankstesniuose pleneruose yra buvę kalviai iš Lenkijos, Latvijos. Svečių išsivežti išpūdžiai garsina lietuviškos kalvystės pasiekimus, formuoja Dieveniškių mokyklos įvaizdį. Svarbiausia tai, kad tęsiamos autentiškos lietuvių kalvystės tradicijos.

Gražina Jurgaitienė